

Organizacija za europsku sigurnost i suradnju
Misija u Republici Hrvatskoj
Glavni ured

**OSNOVNO IZVJEŠĆE: PREDMETI EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA
PRAVA KOJI SE ODOSE NA HRVATSKU, ZAKLJUČNO S MJESECOM
KOLOVOZOM 2005. GODINE¹**

12. kolovoza 2005.

UVOD

Od konca 1997. godine, kada je Hrvatska potpala pod nadležnost Europskog suda za ljudska prava, barem kad su u pitanju privatne tužbe, pa sve do konca srpnja 2005. godine, Europski sud za ljudska prava (Evropski sud) donio je odluke u ukupno 157 slučajeva koji se odnose na Hrvatsku.² Ovo osnovno izvješće sadrži analizu predmeta vezanih za ljudska prava o kojima je odlučivao Evropski sud, kao i onih predmeta o kojima tek treba donijeti odgovarajuću odluku, posebno najnovijih slučajeva koji su se pojavili nakon posljednjeg izvještaja Misije po ovom pitanju, a koji je objavljen u srpnju mjesecu 2004. godine. On također sadrži zaključke koji se odnose na raspoloživost pravnih lijekova u slučajevima povreda ljudskih prava u Hrvatskoj, te preporuke mjera koje bi hrvatskim sudovima i ostalim institucijama omogućile da se u punoj mjeri posvete takvim pritužbama.

---

¹ Misija je izdala prethodno izdanje ovog izvještaja 29. srpnja 2004. godine koje se temelji na izvještaju koji je predstavljen Odboru za ljudska prava i prava nacionalnih manjina hrvatskog Sabora 2. lipnja 2004. godine od strane voditelja Misije. Ovaj je izvještaj ažuriran i sadrži odluke Europskog suda kao i odgovarajuće informacije koje se tiču Ustavnog suda, za razdoblje obuhvaćeno izvještajem. Statistički podaci navedeni u izvještaju odnose se samo na one slučajeve za koje je odluka donesena do kolovoza 2005. godine, uključujući i one koji možda još uvijek nisu okončani.

² Ovo se izvješće temelji isključivo na odlukama i ostalim informacijama Europskog suda i Ustavnog suda Republike Hrvatske koje su dostupne javnosti.

Tijekom protekle godine, trendovi naznačeni u odlukama Europskog suda koje se tiču Hrvatske, a koji su naznačeni i u prethodnom izvještaju, u znatnoj su se mjeri nastavili, mada je bilo i novih razvoja događaja. I jedni i drugi značajni su kada je riječ o naporima koji se čine u pravcu ovdašnjih reformi. Veći dio odluka Europskog suda donesenih tijekom protekle godine i dalje se odnosi na pravo na pravično suđenje, kao što je nedostupnost sudova i na odlaganje izvršenja sudskih odluka. (vidjeti Poglavlja II. A., C. u nastavku teksta). Uočljiva je promjena u praksi Ustavnog suda, a koja se javlja kao reakcija na odluke Europskog suda. Rezultat svega toga je zaključak Europskog suda da se Ustavni sud u najmanju ruku za u buduću može smatrati učinkovitim pravnim sredstvom za sve veći broj kategorija predmeta koji se tiču pravičnog sudskog postupka.³ Međutim, zamjetna je sve veća opterećenost Ustavnog suda velikim brojem predmeta od vremena kada je preuzeo ovu ulogu, a nakon prvotne presude Europskog suda te vrste, što je rezultiralo praksom po kojoj je Europski sud nastavio sa donošenjem odluka u predmetima ove vrste. Kao posljedica najnovijeg razvoja prakse Europskog suda u pogledu problema pravičnog suđenja u prvoj polovini 2005. godine, Evropski sud je ukazao na problem neopravdanih odugovlačenja u predmetima pred Vrhovnim i Ustavnim sudom, te je zaključio da ukoliko se sudac ne povuče iz odlučivanja u predmetu u kom je prethodno imao ulogu odvjetnika, isto predstavlja kršenje prava na nepristrano suđenje. Europski sud je također naznačio da će posvetiti pažnju odugovlačenju u upravnim postupcima.

I dok problemi pravičnog suđenja i dalje predstavljaju prevladavajući interes Europskog suda kada je riječ o Hrvatskoj, Evropski sud je najavio svoju namjeru da potkraj 2005. i početkom 2006. godine razmotri nekoliko slučajeva navodnog kršenja osnovnih zajamčenih ljudskih prava. Ovdje je uključena i odluka Europskog suda da pred Velikim vijećem ponovo razmotri svoju prethodnu odluku da u slučaju *Blečić protiv Hrvatske* nije bilo povrede pri sudskom ukidanju stanarskog prava. Europski sud će također razmotriti način povrata imovine date na privremeno korištenje od strane Vlade nakon rata, a u predmetu *Radanović protiv Hrvatske*. Obzirom na vrste predmeta koji se postavljaju pred Evropski sud, kako u slučaju pravičnog suđenja tako i u ostalim slučajevima, podnositelji tužbi su i dalje prije svega pripadnici nacionalnih manjina.

---

³ Na primjer, vidjeti *Šoć protiv Hrvatske*, 47863/99 (2003), *Kastelić protiv Hrvatske*, 60533/00 (2003).

Kada je riječ o Ustavnom sudu, problemi se i dalje odnose na osnovno pitanje postoje li pravne praznine unutar njegove nadležnosti koje bi ga sprečavale da se na zadovoljavajući način pozabavi svim ljudskim pravima, usprkos činjenici da upravo isti sve više ispunjava svoju ulogu učinkovitog domaćeg pravnog sredstva. Odluka Ustavnog suda da ne razmatra ustavnost određenih zakona, nakon što ih je Sabor opozvao, usprkos njihovim interventnim učincima, kao i propust nekih sudova i drugih državnih organa da se povinuju odlukama Ustavnog suda i dalje izazivaju sumnju u njegovu učinkovitost i njegov autoritet. Štoviše, obzirom na njegovu uočenu slabost kada je u pitanju njegova uloga učinkovitog pravnog sredstva, a sve zbog sve većeg broja tužbi koje prima, Ustavni je sud u svom izvještaju podnesenom Saboru u veljači 2005. godine ukazao na nekoliko specifičnih reformskih mjera.⁴ Kako bi se ova pitanja razjasnila, tijela domaće vlasti trebala bi poduzeti odgovarajuće mjere kako bi se Ustavnom sudu omogućilo uspostavljanje njegove nadležnosti u skladu sa Europskom konvencijom o ljudskim pravima (Konvencija), te izvršavanje svoje zadaće učinkovitog sredstva.⁵ Odluke Europskog suda, osim toga, i dalje ističu važnost potrebe da Sabor uzme u obzir odredbe Konvencije pri razvijanju i usvajanju zakona kako bi se izbjegli kasniji izazovi u vezi zaštite ljudskih prava.⁶

I. STATISTIKA

Do kolovoza 2005. godine Evropski sud je donio odluke u 157 predmeta koji se tiču Hrvatske, a prva takva odluka donesena je 1999. godine.⁷ Od ukupnog broja predmeta, u 41 predmetu donesena je presuda u o predmetu spora. Evropski sud je ustanovio povrede

---

⁴ U-X-835/2005, od 24. veljače 2005. godine, Narodne novine 30/05.

⁵ Povjerenik Vijeća Europe za ljudska prava nedavno je primijetio da “u svrhu potpunog praćenja „povreda ljudskih prava” Ustavni sud mora imati nadležnost za rješavanje pritužbi koje se tiču svih odredaba Konvencije i njenih protokola”. Izvještaj gospodina Alvara Gil-Roblesa, povjerenika za ljudska prava, o posjeti Republici Hrvatskoj od 14. do 16. lipnja 2004. godine, CommDH(2005)3,4 May 2005, para.3.

⁶ Ovakva reforma bila bi dosljedna preporukama Ministarskog savjeta Vijeća Europe usvojenim istog dana kada je Hrvatska potpisala Protokol br. 14 Konvencije „Preporuke Vijeća Europe Rec (2004) 4,5 I 6, 12. svibnja 2004”. Preporuke navedene u kontekstu reforme Europskog suda ukazuju na sve veći broj predmeta ističući da je zaštita ljudskih prava primarna zadaća zemalja članica. Reformske mjere uključuju preispitivanje domaćeg zakonodavstva, kako bi se uskladilo sa standardima ljudskih prava navedenim u Konvenciji, uspostavljanje učinkovitih domaćih pravnih sredstava i obrazovanje o zaštiti ljudskih prava.

⁷ Sve odluke Europskog suda mogu se pronaći na web adresi ECHR-a: <http://hudoc.echr.coe.int>; tekstovi koji su prevedeni na hrvatski jezik mogu se naći na web adresi Vlaga: <http://www.vlada.hr>.

Konvencije u 40 slučajeva.⁸ U otprilike jednoj trećini predmeta (45) Evropski sud je svojim odlukama odbacio tužbu ne ulazeći u predmet spora, prije svega na temelju nenadležnosti.⁹ Točnije, Evropski sud je odbacio 13 predmeta zbog toga što nisu iscrpljene svi domaći pravni lijekovi, nakon što je Sabor 2002. godine, reagirajući na prethodne presude Europskog suda, proširio nadležnosti Ustavnog suda (vidjeti poglavlje II.B). Do kolovoza 2005. godine, Evropski sud je naložio Hrvatskoj da samo na ime pravičnih naknada i troškova u 101 slučaju isplati više od 560.000 eura (uključujući i 57 nagodbi) (vidjeti Aneks 1).¹⁰

Ostajući dosljedan tempu svojih aktivnosti u godini nakon prethodnog izvješća Misije, Evropski sud je donio odluke u 34 nova predmeta, pri čemu je utvrdio povrede Konvencije u 20 predmeta, prihvatio nagodbu u 37 predmeta te naložio isplatu pravičnih naknada i troškova u iznosu od preko 320.000 eura.

Do kraja srpnja 2005. godine ostalo je još 11 predmeta u postupku, u kojima je Evropski sud donio odluke koje ukazuju na mogućnost daljnjeg razmatranja tužbi.¹¹ Većina tih predmeta uključuje predmete povezane s pravom na pravično suđenje, poput pritužbi na povredu prava na pristup sudu i neopravdano odugovlačenje sudskog postupka, uključujući i neizvršavanje pravomoćnih presuda. Ostali predmeti, koji su krajem srpnja 2005. godine bili još u postupku pred Europski sudom, odnosili su se na slučajeve nehumanog postupanja u zatvorskim uvjetima, na pravo na poštivanje doma i mirno uživanje vlasništva u vezi sa povratom privatne imovine i sa sudskim ukidanjem stanarskih prava.

II. PRAVIČNO SUĐENJE - ČLAN 6 § 1 KONVENCIJE

---

⁸ U prosincu 2004. godine, još jedan slučaj u kojem Evropski sud nije ustanovio nikakve povrede, upućen je Velikom vijeću na ponovno razmatranje (vidjeti poglavlje III.A).

⁹ Ovaj izvještaj terminološki odstupa od standardne pravne terminologije kako bi bio što "čitkiji" i prihvatljiviji širokim čitalačkim slojevima. Na primjer, sintagme "prihvaćeno na razmatranje" ili "spremnost za razmatranje" koriste se kako bi se opisale odluke Europskog suda kojima su podnesci proglašavani dopuštanima ili djelomično dopuštenima, kao i za one podneske koje se prosljeđuju Vladi na očitovanje. Pored toga, u izvještaju se koristi opći termin "odluka" koji se odnosi na čitavu lepezu odluka koje donosi Evropski sud, kao na primjer na djelomičnu odluku o dopuštenosti, odluku o dopuštenosti i presudu.

¹⁰ U tri od 40 predmeta, u kojima je Evropski sud utvrdio povrede, nije bila dosuđena ni naknade niti troškovi.

¹¹ Broj predmeta u postupku, uključujući i one gdje odluka još nije donesena, vjerojatno je daleko veći.

Najveći dio slučajeva pokrenutih protiv Hrvatske pred Europskim sudom odnosi se na pritužbe u vezi navodnog kršenja raznih vidova prava na pravično suđenje.

A. Nedostupnost sudova

Od svih odluka koje je do današnjeg dana donio Europski sud, a koje se tiču pravičnog suđenja, najveći broj odnosi se na tužbe zbog kršenja prava na pristup sudu. Svi ti slučajevi odnose se na primjenu zakona usvojenih 1996. i 1999. godine, kojima se prekidaju svi sudski postupci protiv države koji su već bili u tijeku.¹² Do kolovoza mjeseca 2005. godine, Europski sud je donio ukupno 18 presuda, utvrdivši da je došlo do povrede prava na pristup sudu,¹³ dok je istovremeno 46 slučajeva okončano mirnom nagodbom. Do kraja mjeseca srpnja 2005. godine, Europski sud je donio i odluke kojima je dao do znanja da će razmotriti još četiri predmeta koji se odnose na isti problem.

U ožujku 2004. godine Ustavni je sud zaključio da je primjena propisa iz 1996. godine uzrokovala znatne odgode u pojedinim sudskim postupcima kao i da je dovela do kršenja prava na pristup sudu.¹⁴ Međutim, a to je primijećeno i od strane suca koji se nije suglasio

---

¹² 1996. godine Sabor je usvojio zakonsku odredbu kojom se prekidaju svi sudski postupci koji su bili u tijeku, a kojima se od države traži naknada za pretrpljene ozljede i gubitak vlasništva nastalih uslijed terorističkih akata. Godine 1999. Sabor je donio sličan propis kojim se prekidaju svi sudski postupci kojima se traži naknada sličnih šteta koje su nastale uslijed djelovanja vojske i policije.

¹³ Vidjeti *Kutić protiv Hrvatske*, 48778/99 (2002), *Kastelić protiv Hrvatske*, 60533/00 (2003), *Aćimović protiv Hrvatske* 61237/00 (2003), *Multiplex protiv Hrvatske*, 58112/00 (2003), *Freimann protiv Hrvatske*, 5266/02 (2004), *Crnojević protiv Hrvatske*, 71614/01 (2004), *Dragović protiv Hrvatske*, 5705/02 (2004), *Marinković protiv Hrvatske*, 9138/02 (2004), *Varićak protiv Hrvatske*, 7808/01 (2004), *Pikić protiv Hrvatske*, 16552/02 (2005), *Dragičević protiv Hrvatske*, 11814/02 (2004), *Žovanović protiv Hrvatske*, 12877/02 (2004), *Urukalo i Nemet protiv Hrvatske*, 26886/02 (2005), *Lulić i Becker protiv Hrvatske*, 22857/02 (2005), *Kljajić protiv Hrvatske*, 22681/02 (2005), *Peić protiv Hrvatske*, 16787/02 (2005), *Zadro protiv Hrvatske*, 2541/02 (2005), i *Mihajlović protiv Hrvatske*, 21752/02 (2005).

¹⁴ Ustavni je sud smatrao da “*premda...se krivica za nedonošenje presude u razumnom roku ne može pripisati sudovima* (zakonodavna intervencija koja je prouzročila četverogodišnji prekid sudskih postupaka) *time se ipak krši ustavno pravo podnositelja tužbe prema kojem se sud u razumnom roku mora izjasniti o njegovim pravima i obvezama.*” Ustavni sud dalje nastavlja “*ovakva vrsta zakonski definirane suspenzije postupka također krši pravo podnositelja pritužbe na suđenje, kao dijela prava na pravično suđenje zajamčeno članom 29 § 1 Ustava kojim se štiti osnovno ljudsko pravo na pravično suđenje.*” Vidjeti U-III A/829/2002, od 24. ožujka 2004. godine (Narodne novine 44/04). Ustavni sud donio je više od 30 sličnih odluka do kraja 2004. godine, nalazeći da je došlo do povrede prava na pravično suđenje, bilo da je riječ o neopravdano dugačkom sudskom postupku ili o nedostupnosti suda. Vidjeti, na primjer, U-III A-911/2002, od 28. travnja 2004. godine (Narodne novine 60/04) i U-III A-934/2002, od 26. svibnja 2004. godine (Narodne novine 81/04). U svom tretiranju ovih slučajeva, prije svega u pogledu prekomjernog trajanja sudskog postupka, pristup Ustavnog suda razlikuje se od onoga kojim se rukovodio Europski sud. Kao rezultat takvog pristupa, Ustavni je sud ustanovio da u nekoliko predmeta nije bilo povrede prava na pravično suđenje, premda su sudski postupci bili prekinuti zbog one iste zakonodavne intervencije, te stoga

sa presudom iz ožujka 2004. godine, Ustavni je sud u prosincu mjesecu 2003. godine odbacio prijedlog za ispitivanje ustavnosti rečenih propisa. Ustavni sud smatrao je da je usvajanjem novih propisa od strane Sabora u mjesecu srpnju 2003. godine, omogućeno ponovno pokretanje prekinutih postupaka i da je time prestala i njegova nadležnost za razmatranje tužbi koje godinama nisu bile rješavane.¹⁵ (Vidjeti poglavlje IV.A.)

U siječnju 2005. godine, u predmetu *Pikić protiv Hrvatske*, Europski sud je primio na znanje izmijenjenu praksu Ustavnog suda. Međutim kako je u predmetu *Pikić* zahtjev podnesen dvije godine prije odluke Ustavnog suda iz ožujka 2004. godine, Europski sud je zaključio da podnositelj zahtjeva nije morao iscrpiti jedini preostali domaći pravni lijek, odnosno da nije morao čekati na pravorijek Ustavnog suda, prije nego što će se za pomoć obratiti Europskom sudu. (Vidjeti poglavlje IV). Prema tome, Europski sud je donio zaključak koji je u skladu sa njegovim prijašnjim odlukama, kao na primjer u predmetu *Multiplex protiv Hrvatske* i *Aćimović protiv Hrvatske*, po kojima je obustava sudskih postupaka koji su bili u tijeku predstavlja povredu prava na pristup sudu. U proljeće 2005. godine Europski sud je slično odlučio i u predmetima *Lulić i Becker protiv Hrvatske*, *Urukalo i Nemet protiv Hrvatske*, *Peić protiv Hrvatske* i *Mihajlović protiv Hrvatske*. U svibnju 2005. godine Europski sud je pristao razmotriti podnesak u predmetu *Andrić protiv Hrvatske*, u kojem se, za razliku od prethodnih slučajeva, radilo o pritužbi da je predmet nalazi na rješavanju pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske.

B. Trajanje sudskih postupaka

Drugi sastavni dio prava na pravično suđenje koji je razmatrao Europski sud uključuje različite aspekte dužine trajanja sudskog postupka. U srpnju mjesecu 2002. godine, Europski sud je donio odluku da Ustavni sud, slijedom izmjena i dopuna iz 2002. godine

---

nije smatrao da se radilo o neopravdano dugačkom sudskom postupku, pa stoga čitav slučaj i nije tretiran kao primjer nemogućnosti ostvarenja prava na pristup sudu. Vidjeti, na primjer, U-III A/1067/2002, od 27. svibnja 2004. godine (Narodne novine 77/04); U-III A/1318/2003, od 9. lipnja 2004 (Narodne novine 89/04).

¹⁵ Vidjeti U-I-73/1996 i drugi, od 17. prosinca 2003 (neobjavljeno) u kojem je Ustavni sud odlučio da “više ne postoje nužni preduvjeti za daljnje razmatranje prigovora” jer su doneseni novi zakoni uslijed čega prestaju važiti propisi iz 1996. godine.

kojima se proširuje njegova nadležnost¹⁶, predstavlja efikasno domaće pravno sredstvo kada je riječ o prigovorima na neopravdanu dugotrajnost sudskih postupaka u slučajevima koji su u tijeku (*Slaviček protiv Hrvatske*). Međutim, ovo proširenje nadležnosti prouzrokovalo je dramatično povećanje broja predmeta koji su opteretili Ustavni sud, koji je tako postao novi izvor odugovlačenja sudskih postupaka.¹⁷ (Vidjeti poglavlje VI)

1. Ukupno trajanje sudskih postupaka – otezanje postupaka na Vrhovnom, odnosno Ustavnom sudu

U prvih pet mjeseci 2005. godine, Europski sud je donio četiri presude protiv Hrvatske kojima je utvrdio povrede prava uslijed otezanja postupaka koji su na Vrhovnom sudu trajali dulje od tri godine, a da pri tome nije donesena nikakva presuda. U predmetima *Jelavić-Mitrović protiv Hrvatske*,¹⁸ *Gudeljević protiv Hrvatske*,¹⁹ i *Debelić protiv Hrvatske*,²⁰ Europski sud je odlučio da je trogodišnje odugovlačenje Vrhovnog suda sa donošenjem pravomoćne presude u građanskoj parnici zaista pretjerano. U predmetu

---

¹⁶ Potaknut presudama Europskog suda (na primjer, *Rajak protiv Hrvatske*, 49706/99 (2001), *Horvat protiv Hrvatske*, 51585/99 (2001), koji je smatrao da Ustavni sud ne predstavlja dovoljno učinkovito pravno sredstvo kojim bi se spriječilo odugovlačenje sudskih postupaka, Sabor je u ožujku mjesecu 2002. godine izglasao izmjene i dopune Ustavnog zakona o Ustavnom sudu, u kojima je detaljnije naznačena nadležnost Ustavnog suda u slučajevima prekomjernog odugovlačenja u sudskim postupcima čak i prije iscrpljivanja ostalih pravnih sredstava.

¹⁷ U svom izvještaju Saboru iz veljače 2005. godine, Ustavni sud je identificirao ovo širenje svoje nadležnosti, čime je preuzeo ulogu prvostupanjskog suda u slučajevima prigovora na dugotrajnost suđenja na svim hrvatskim sudovima, kao jedini i najveći razlog najnovije eksplozije broja predmeta kojima je zapljunut sa svih strana. U izvještaju stoji da se broj pritužbi na dugotrajnost sudskih postupaka popeo sa 64, u 2000. godini, na 923, u 2004. godini (što je povećanje od oko 14 puta), što je 20 posto od ukupnog broja pritužbi zaprimljenih u 2004. godini. Samo u prvih pet mjeseci 2005. godine, sud je zaprimio 600 ovakvih pritužbi. U izvještaju suda predlaže se reforma njegove vlastite nadležnosti kao i Zakona o sudovima, kako bi se teret rješavanja ovih pritužbi što ravnomjernije raspodijelio. (U-X-835/2005 od 25. veljače 2005. godine (Narodne novine 30/05)).

¹⁸ 9591/02.

¹⁹ 18431/02.

²⁰ 2448/03. Europski sud je ustanovio da je od donošenja odluke Vrhovnog suda do njenog uručenja stranki proteklo šest mjeseci. Europski sud je utvrdio da nadležnost Vrhovnog suda u reviziji pojedinih točaka zakona spada u pravna sredstva po članu 6 § 1 jer se radi o postupku koji je odlučan u ostvarivanju građanskih prava i obveza podnositelja zahtjeva, iako takvu ulogu Vrhovnog suda Vlada vidi tek kao izvanredno pravno sredstvo. Usporediti s predmetom *Rudan protiv Hrvatske* (Europski sud je utvrdio da se zahtjev za ponovnim razmatranjem pravomoćne presude može smatrati izvanrednim pravnim sredstvom koje ne potpada pod član 6 § 1).

*Camasso protiv Hrvatske*²¹, Europski sud je zaključio da je kazneni progon koji je trajao gotovo sedam godina neopravdano dugačak, naglašavajući da je Vrhovnom sudu trebalo više od tri godine da donese odluku o žalbi okrivljenoga. Europski sud je odbacio Vladino objašnjenje da Vrhovni sud prednost daje žalbama pritvorenih okrivljenika, smatrajući da se time „ne može opravdati dugotrajnost žalbenog postupka.'

Slično je Europski sud presudio i u lipnju mjesecu 2005. godine, kada je u predmetu *Pitra protiv Hrvatske* ustvrdio da je držanje predmeta na Ustavnom sudu u trajanju duljem od tri godine rezultiralo neopravdano dugotrajnim sudskim postupkom.²²

2. ***Duljina sudskih postupaka u okončanim sudskim predmetima***

U 2003. i 2004. godini, Europski sud je razmatrao pitanje pretjerano dugotrajnih sudskih postupaka u već okončanim slučajevima. U predmetu *Sahini protiv Hrvatske*, razmatranom 2003. godine, Europski sud je utvrdio da je građanska parnica trajala više od sedam godina, zaključivši da se radilo o pretjerano dugačkom sudskom procesu, iako je ovaj okončan *prije* odluke Europskog suda.²³ Sličnu presudu je Europski sud donio u ožujku mjesecu 2004. godine u predmetu *Muženjak protiv Hrvatske*, u kojem je sudski postupak trajao skoro pet godina.²⁴ U predmetu *Napijalo protiv Hrvatske* koji je Europski sud razmatrao 2003. godine, ustanovljeno je da je došlo do nepotrebnog odugovlačenja postupka koji je trajao dulje od tri godine, a radilo se samo o tome da je podnositelj tražio da mu se vrati putovnica koja mu je bila oduzeta zbog carinskog prekršaja, te da mu se

---

²¹ 15733/02.

²² 41075/02. Europski sud je priznao da se obveza Hrvatske da organizira svoj pravni sistem, tako da ovaj jamči donošenje odluka u razumnom roku, ne može na jednak način primijeniti i na Ustavni sud, obzirom na njegovu posebnu ulogu čuvara Ustava. Međutim, Evropski sud je utvrdio da opća preopterećenost predmetima ne može biti opravdanje za ovako dug zastoje u procesuiranju pojedinih predmeta. Paragraf 22-23.

²³ 63412/00.

²⁴ 73564/01.

isplati naknada za pretrpljenu štetu.²⁵ Europski sud je utvrdio da se radi o povredama prava premda je putovnica vraćena prije nego što je Europski sud donio svoju presudu. Ustavni sud je u svibnju 2004. godine promijenio svoju dotadašnju praksu, te je odlučio da se radi o neopravdanom odugovlačenju premda je slučaj bio okončan još dok je žalba čekala na rješavanje na Ustavnom sudu.²⁶ Do kraja 2004. godine Ustavni je sud donio više od 25 sličnih presuda, utvrđujući da se radilo o predugačkim sudskim postupcima u predmetima koji su već bili okončani dok su žalbe još uvijek čekale da budu riješene od strane Ustavnog suda. Ranije bi Ustavni sud jednostavno odbacio ovakve žalbe kao upitne, jer bi u međuvremenu niži sud donio odluku o rečenom predmetu.²⁷ U svibnju mjesecu Europski sud je ustanovio povredu u slučaju *Debelić protiv Hrvatske*, kada je Ustavni sud, dosljedan svojoj dotadašnjoj praksi, odbacio prigovor na dugotrajnost postupka.²⁸

2. Kako Ustavni sud primjenjuje kriterije o dugotrajnosti sudskog postupka

Europski sud je 2004. godine prihvatio mirnu nagodbu u predmetima *Ljubičić protiv Hrvatske*²⁹ i *Hajduković protiv Hrvatske*³⁰, u kojima su se podnositelji žalili na odluku Ustavnog suda da kao neosnovane odbaci njihove prigovore na neopravdano duge sudske postupke koji su trajali sedam, odnosno deset godina. Sličnu odluku je Europski sud donio i u predmetima *Trivić protiv Hrvatske*³¹ i *Miljuš protiv Hrvatske*³², gdje je također došlo do mirne nagodbe, i gdje je prethodno Ustavni sud ustanovio da nije bilo

---

²⁵ 66485/01.

²⁶ Ustavni sud je ustanovio da su postupci koji su trajali dulje od osamnaest godina, i koji nisu bili zaključeni do dana podnošenja ustavne tužbe, bili neopravdano dugi. Sud je zaključio da će razmotriti duljinu trajanja postupaka “bez obzira na to da li je pravomoćna odluka donesena za vrijeme trajanja postupka pred Ustavnim sudom”. Vidjeti U-III A-905/2003, od 5. svibnja 2004. godine (Narodne novine 58/04)

²⁷ Još u studenom 2003. godine Ustavni je sud odbacio prigovor o navodno neopravdano dugom sudskom postupku, pod izgovorom da je niži sud u međuvremenu donio svoju presudu. U ovakvim slučajevima Ustavni sud je smatrao da više nije nadležan za donošenje odluke o neopravdano dugom trajanju sudskog postupka jer je u članku 63. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu stajalo da se nadležnost Ustavnog suda odnosi samo na one situacije kada pravomoćna presuda još nije donesena. Vidjeti, na primjer, U-III A-356/2002, od 14. studenog 2003. godine (Narodne novine 194/03), U-III A-2930/2002 od 17. listopada 2003. godine (Narodne novine 179/03) i U-III-3281/2002, od 11. travnja 2003 (Narodne novine 74/03).

²⁸ 2448/03.

²⁹ 1382/03.

³⁰ 1393/03.

³¹ 16344/03.

³² 10026/03.

neopravdanih odgoda u sudskim postupcima, mada su ovi trajali jedanaest odnosno dvanaest godina.

3. Upravni postupci

Krajem 2004. godine Europski sud se obratio Vladi radi očitovanja o podnesku u predmetu *Božić protiv Hrvatske* u kojem se tvrdi da je došlo do neopravdano duge odgode u upravnom postupku.³³ Za razliku od toga, prethodne presude Europskog suda su sve do jedne uključivale neopravdano dugotrajne sudske postupke.

C. Neizvršavanje pravomoćnih presuda

Treći aspekt pravičnog suđenja kojim se pozabavio Europski sud u hrvatskim slučajevima odnosi se na odugovlačenje pri izvršenju pravomoćnih sudskih odluka. U predmetima *Cvijetić protiv Hrvatske*³⁴ i *Pibernik protiv Hrvatske*³⁵, Europski sud je početkom 2004. godine presudio da četverogodišnje, odnosno petogodišnje odugovlačenje sa izvršenjem sudskih odluka kojima se podnositeljima zahtjeva vraćaju posjed njihovih stanova predstavlja kršenje njihovih prava na pravično suđenje u razumnom roku. Slično je bilo i u predmetu *Kvartuc protiv Hrvatske* u studenom 2004. godine, kada je Europski sud presudio da je kašnjenje od godinu dana i sedam mjeseci u izvršenju sudskog naloga o vraćanju novčanog duga neopravdano, posebno ako se ima u vidu da je čitav sudski proces trajao više od devet godina, odnosno sedam ako se računa od vremena kada se Konvencija počela primjenjivati u Republici Hrvatskoj.³⁶ Neizvršene presude predstavljaju većinu neriješenih predmeta u hrvatskom pravosuđu.³⁷

---

³³ 22457/02.

³⁴ 71549/01.

³⁵ 75139/01.

³⁶ 4899/02.

³⁷ Savjet Europske zajednice navodi “mjere kojima će se osigurati pravilno i potpuno izvršenje sudskih odluka” kao kratkoročan prioritet kojim će se ojačati hrvatski pravosudni sistem. Savjet Europske zajednice, Odluka Savjeta o načelima, prioritetima i uvjetima sadržanim u Europskom partnerstvu sa Hrvatskom, Bruxelles, 2. rujna 2004., 9376/04.

U listopadu 2004. godine Ustavni sud mijenja svoju dotadašnju praksu te donosi odluku u sporu kojeg je predmet bilo neopravdano dugo odlaganje izvršenja pravomoćne sudske odluke, tvrdeći da nije bilo povrede prava.³⁸ U veljači 2005. godine Ustavni sud donosi svoju prvu presudu koja se tiče povrede ustavnih prava zbog neizvršenja pravomoćne presude, a u obrazloženju ove presude kaže se da je zbog otezanja postupka koji je trajao devet godina i sedam mjeseci i neizvršenja pravomoćne sudske odluke nižeg suda došlo do povrede prava na pravično suđenje.³⁹ Ranije je Ustavni sud odbacivao ovakve prigovore uz obrazloženje da za takvo što nije nadležan.⁴⁰

U studenom mjesecu 2004. godine Europski sud je odložio razmatranje slučaja *Mužević protiv Hrvatske*, kojim se dovodi u pitanje opravdanost odlaganja izvršenja sudske odluke, očekujući očitovanje Vlade.⁴¹ U svojoj odluci, Europski sud spominje raniju praksu Ustavnog suda po kojoj je ovaj Sud ovakve prigovore proglašavao neprihvatljivima na temelju stava da se njegova nadležnost ne proteže na izvršenje sudskih odluka. U mjesecu ožujku 2005. godine Europski sud je prihvatio mirnu nagodbu u predmetu *Brajković protiv Hrvatske* gdje je država tužena zbog odlaganja izvršenja sudske presude.⁴²

Zbog dosljednosti u donošenju svojih odluka, kada je u pitanju pravično suđenje, čini se vjerojatnim da će - ukoliko Europski sud zaključi da Ustavni sud sada predstavlja učinkovito pravno sredstvo za rješavanje prigovora u vezi neizvršenja presuda - takvi prigovori podneseni Europskom sudu poslije listopada 2004, odnosno veljače 2005. godine biti proslijeđeni Ustavnom sudu.

D. Nepristranost suda

---

³⁸ Vidjeti U-III A-955/2004, od 6. listopada 2004. godine (Narodne novine 153/04). U ovom slučaju Ustavni je sud odlučio da zastoj u izvršenju pravomoćne sudske odluke u trajanju od jedne godine i sedam mjeseci nije bio neopravdan, posebno ako se ima na umu da je sam podnositelj prigovora kriv za tako dugo trajanje sudskog postupka.

³⁹ Vidjeti U-III A-1128/2004 od 2. veljače 2005. godine (Narodne novine 21/05). Oslanjajući se na sudsku praksu Europskog suda i imajući na umu presude protiv Hrvatske, Ustavni sud je smatrao da je izvršavanje pravomoćnih presuda integralni dio sudskog procesa u smislu članka 6 § 1 kao i članka 29. Ustava.

⁴⁰ U 2003. i u prvoj polovici 2004. godine Ustavni sud je donio nekoliko odluka kojima se proglasio nenadležnim za razmatranje žalbi povodom pretjerano dugih sudskih postupaka i neizvršenja pravomoćnih presuda. Vidjeti, na primjer, U-III A-1165/2003, od 12. rujna 2003. godine (Narodne novine 106/03), i U-III A-781/2003, od 14. svibnja 2004. (Narodne novine 77/04).

⁴¹ 39299/02.

⁴² 7693/03.

Četvrti aspekt pravičnog suđenja kojim se bavi Europski sud jest nepristranost suda. U srpnju mjesecu 2005. godine, ECHR je donio odluku u predmetu *Meznarić protiv Hrvatske*, u kojem je država tužena zbog povrede načela o nepristranosti suda. Do povrede je došlo tako što je u odluci suda aktivno učestvovao sudac Ustavnog suda koji je, zajedno sa osobom sa kojom je u bliskom krvnom srodstvu, u istom predmetu zastupao jednu od stranaka.⁴³ Europski sud je zaključio da je u ovom slučaju načelo nepristranosti suda dovedeno u pitanje, posebno kad se zna da domaći propisi predviđaju da u ovakvim situacijama sudac može biti izuzet, premda nije bilo indicija da postoji stvarna osobna pristranost suca o kojem je riječ.⁴⁴

E. Definicija "građanskog prava" prema članu 6 § 1 Konvencije

U predmetu *Baneković protiv Hrvatske*, Europski sud je u rujnu mjesecu 2004. godine odbacio kao nedopuštenu tužbu protiv retroaktivne primjene strogog pravnog standarda koji je usvojen 2000. godine, a po kojem bi državni službenici koji rade u područjima od posebne državne skrbi imali pravo na veće plaće.⁴⁵ Europski sud je utvrdio da radni sporovi između države i državnih službenika (uključujući policiju i vojsku) ne potpadaju pod "građanska prava" opisana u članu 6 § 1.

III. OSTALA SUŠTINSKA PRAVA

Pored prava na pravično suđenje, Europski sud se pozabavio razmatranjem još nekih bitnih prava.

---

⁴³ 71615/01.

⁴⁴ Europski sud je primijetio da "čak i pričini mogu imati određenog značaja ili, drugim riječima, 'pravda ne samo da mora biti izvršena, nego moramo učiniti sve što je u našoj moći da ona bude izvršena' ... Ovdje se radi o tome da sudovi u demokratskom društvu moraju uživati povjerenje javnosti." *Meznarić protiv Hrvatske*, paragraf 32. I premda članak 26 § 6 Ustavnog zakona o Ustavnom sudu predviđa izuzeće samo u posebnim okolnostima, članak 33 istoga zakona predviđa da će se, ukoliko nije drugačije određeno, Zakon o parničnom postupku primijeniti kao podredni propis u postupcima pred Ustavnim sudom. Članak 71. Zakona o parničnom postupku potanko navodi razloge za izuzeće suca. Europski sud je primijetio da je Vrhovni sud utvrdio da je za primjenu članka 71. dovoljno da se razlozi za izuzeće pojave u određenom trenutku sudske procesa, te da nije nužno da ti razlozi budu prisutni tijekom čitavog procesa.

⁴⁵ 41730/02.

A. Pravo na mirno uživanje vlasništva – članak 1 Protokola 1 Konvencije⁴⁶

Pravo na nepovredivost doma – članak 8 Konvencije

U nekoliko slučajeva radilo se o otuđenju posjeda i doma vezanom za ratni sukob, uključujući materijalne povrede prava uslijed odugovlačenja sudskih postupaka. U studenom 2004. godine, Europski sud je prihvatio mirnu nagodbu u predmetu *Kostić protiv Hrvatske* u kojem se vlasnik požalio na povredu prava na mirno uživanje vlasništva, jer nije mogao doći u posjed svog privatnog vlasništva tijekom duljeg razdoblja za vrijeme kojeg je trajao sudski proces.⁴⁷ U svibnju 2005. godine Europski sud je pristao da u okviru predmeta *Radanović protiv Hrvatske* razmotri da li različita rješenja upravljanja i povrata privatne imovine koju je Vlada davala na privremeno korištenje od 1995. godine naovamo predstavljaju povredu prava podnositeljice tužbe na mirno uživanje vlasništva, obzirom na činjenicu da nije mogla stupiti u posjed svoje imovine više od sedam godina.⁴⁸ Europski sud će razmotriti postupovne i materijalne odredbe *Programa povratka* iz 1998. godine, koji je 2002. godine zamijenjen Zakonom o područjima od posebne državne skrbi (ZPPDS). Krajem 2002. godine Ustavni je sud odbacio pet zasebnih ustavnih pritužbi na neustavnost *Programa povrata* koje su bile u postupku tri godine, tvrdeći da je usvajanjem ZPPDS-a prestala njegova nadležnost u tom predmetu.⁴⁹

U predmetima *Cvijetić protiv Hrvatske* i *Pibernik protiv Hrvatske* Europski sud je početkom 2004. godine presudio da je zbog dugotrajne nemogućnosti stupanja u posjed stana uslijed odloženog izvršenja sudske odluke došlo do povrede prava nepovredivosti doma.⁵⁰

---

⁴⁶ U službenom hrvatskom tekstu Protokola broj 1 Konvencije u članku 1 navodi se termin "*vlasništvo*" (Narodne novine, Međunarodni sporazumi, 6/99). U Konvenciji se upotrebljava engleski termin "*possessions*", te francuski termin "*biens*". Zakonodavstva drugih država ovaj termin prevode kao "*imovina*" (Bosna i Hercegovina), "*premoženja*" (Slovenija), "*Eigentum*" (Njemačka) i "*beni*" (Italija).

⁴⁷ 69265/01.

⁴⁸ 9056/02.

⁴⁹ U-11024/1999 i ostali, od 18. prosinca 2002 (neobjavljeno)

⁵⁰ 2002. godine Europski sud je donio odluku u predmetu *Mikulić protiv Hrvatske*, 53176/99, da je trogodišnje odlaganje donošenja odluke o očinstvu rezultiralo povredom prava na obiteljski život, na način kako to jamči članak 8 Konvencije.

U prosincu 2004. godine Europski sud je udovoljio zahtjevu podnositeljice u predmetu *Blečić protiv Hrvatske* kojim je traženo da Veliko vijeće preispita svoju presudu iz srpnja 2004. godine, a kojom je utvrđeno da Hrvatska nije prekršila Konvenciju kada joj je ukinula stanarsko pravo uz obrazloženje da se nije vratila u svoj stan u roku od šest mjeseci za vrijeme trajanja ratnog sukoba.⁵¹ I dok je Europski sud utvrdio da je stan gospođe Blečić njezin dom te da je prema tome zaštićen od neovlaštenog ometanja, istovremeno je zaključio da je ustrajno inzistiranje Hrvatske na oduzimanju njenog doma vršeno u skladu sa relevantnim domaćim propisima, te da prema tome nije u nesuglasju i da je zapravo u granicama slobodne procjene Republike Hrvatske.⁵² Za potrebe svoje odluke da ukidanje stanarskog prava također nije predstavljalo povredu prava mirnog uživanja vlasništva, Europski sud je pretpostavio, ali nije i utvrdio, da je stanarsko pravo predstavljalo "vlasništvo" onako kako je ono opisano u članku 1, Protokola broj 1.

Pitanje vlasništva koje je 2003. godine većim dijelom stavljeno u stanje mirovanja odnosi se na odbijanje Hrvatske da retroaktivno isplati mirovine umirovljenicima na bivšim okupiranim područjima u takozvanoj "Republici Srpskoj Krajini" ("RSK"). U predmetu *Čekić i ostali protiv Hrvatske* Europski sud je smatrao da, iako se radi o imovinskom interesu, on ipak ne daje pravo na mirovinu u *određenom iznosu*.⁵³ Europski sud je odbio svako daljnje razmatranje ovog pitanja te je zaključio da tražitelji nisu lišeni prava na svoju imovinu budući da su za vrijeme trajanja sukoba mirovine primali od vlasti takozvane "RSK".

Kao odgovor na presude Europskog suda po predmetima *Kutić protiv Hrvatske* i *Kastelić protiv Hrvatske*, kojima je ustanovljena povreda prava na pristup sudu (vidjeti poglavlje

---

⁵¹ 59532/00 Veliko vijeće će zasjedati sredinom rujna 2005. godine. Bar još jedan predmet koji se odnosi na ukidanje stanarskog prava trenutno se nalazi u postupku kod Ustavnog suda, a radi se o slučaju *Aleksić protiv Ministarstva obrane Hrvatske*. U tom predmetu, Županijski sud u Zadru je početkom 2005. godine ukinuo stanarsko pravo zbog šestomjesečne odsutnosti stanara u vrijeme ratnih sukoba. Za razliku od slučaja *Blečić protiv Hrvatske*, Aleksić i dalje stanuje u svom stanu, a izvršenje sudske odluke o oduzimanju stanarskog prava rezultat će iseljenjem.

⁵² Europski sud je činjenično utvrdio da je u vrijeme odsustvovanja gospođe Blečić u Zadru bjesnio ratni sukob, te da je ta činjenica poslužila kao temelj za oduzimanje stanarskog prava. Europski sud je primijetio da je u to vrijeme gđa. Blečić bila na sigurnom izvan ratne zone, te da je u ozračju bezakonja koje je tada carevalo Zadrom treća osoba provalila u njen stan. Europski sud je također primio na znanje aktivnosti koje nisu pogodovale gđi. Blečić u preživljavanju u Zadru u ono doba, posebno kada je ustanovila da su joj u listopadu 1991. godine hrvatske vlasti prestale isplaćivati mirovinu što je za posljedicu imalo i gubitak prava na zdravstveno osiguranje. Europski sud se pouzdao u odluku hrvatskog Vrhovnog suda koji je ocijenio da razlozi zbog kojih se gđa. Blečić nije htjela vratiti u Zadar nisu opravdani.

⁵³ 15085/02.

II A), Sabor je u srpnju 2003. godine usvojio Zakon o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija (Zakon o terorističkim aktima). Po tom zakonu svi prekinuti sudski postupci moraju se ponovno pokrenuti. Međutim, Zakon o terorističkim aktima retroaktivno je izmijenio prirodu i područje djelovanja pravnog sredstva za naknadu šteta koje bi se trebalo primijeniti u slučajevima koji su još u tijeku.⁵⁴ Dok je po prijašnjem propisu vlasnik putem suda mogao zatražiti novčanu naknadu za bilo koji tip vlasništva, Zakon o terorističkim aktima ograničava pravo na obnovu stambenog objekta putem upravno-pravnog sredstva.⁵⁵ Prema priznanju Vlade, tek je neznatan broj vlasnika imovine dobio naknadu poslije primjene Zakona o terorističkim aktima, iz jednostavnog razloga što većina imovine za koju su njihovi vlasnici podnijeli zahtjeve za naknadu šteta ne zadovoljava uvjete propisane Zakonom o obnovi. Vrhovni je sud stav stava Sabora, zaključivši da vlasnici imovine čiji su tužbeni zahtjevi prekinuti 1996. godine, a onda ponovno pokrenuti, po novom zakonu više ne mogu potraživati financijsku naknadu već samo obnovu svoje imovine.⁵⁶ Ovakva retroaktivna eliminacija prethodno sasvim utemeljenih potraživanja na osnovu kojih su vlasnici imovine imali 'legitimna očekivanja' da će njihovim zahtjevima biti udovoljeno mogla bi rezultirati razmatranjem ovih slučajeva od strane Europskog suda.⁵⁷

B. Pravo na slobodu kretanja - članak 2 §§ 1 i 2 Protokola br. 4 Konvencije

---

⁵⁴ Zakon o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija (Narodne novine 117/03) koji je stupio na snagu 1. kolovoza 2003. regulira ponovno pokretanje sudskih postupaka, kojima se traži naknada za štete nastale uslijed "terorističkih aktivnosti", shodno članku 180 Zakona o obveznim odnosima, a koje je zapravo prekinuo Sabor u veljači 1996. godine.

⁵⁵ Sudski predmeti u postupku ponovno su aktivirani u skladu sa novim kriterijima za naknadu štete navedenim u Zakonu o terorističkim aktima, odnosno sudski postupci u vezi novčanih naknada mogući su kad se radi o tjelesnim povredama, dok će se materijalne štete razriješiti kroz upravne postupke u skladu sa Zakonom o obnovi. Vidjeti članke 7. i 8. Zakona o terorističkim aktima.

⁵⁶ U travnju i studenom 2004. godine i u ožujku 2005. godine, Vrhovni je sud podržao odluke nižih sudova po kojima država više nije dužna isplatiti naknadu za imovinu oštećenu terorističkim aktima. Zahtjevi za naknadu podneseni su 1993. i 1992. godine.; međutim, primjenjujući novi zakon, Vrhovni je sud podržao odbacivanje zahtjeva na temelju zaključka da tražitelji naknade više nemaju prava na potraživanje naknade štete putem suda. Najmanje dva takva slučaja odnose se na vlasništvo koje ne ispunjava uvjete za obnovu. Rev-276/04-2, 8. travnja 2004, Rev-905/04-2, 4. studenog 2004. i Rev-596/04-2, 2. ožujka 2005.

⁵⁷ Zakonita potraživanja po Konvenciji bez sumnje predstavljaju zaštićene vlasničke interese. Vidjeti, na primjer, predmet *Pressos Compania Naviera S.A. i ostali protiv Belgije*, 38/1994/485/567 (1995) u kojem je Europski sud utvrdio da sudsko potraživanje naknade predstavlja vlasnički interes.

U predmetu *Napijalo protiv Hrvatske*, ECHR je 2003. godine, između ostalog, zaključio da je dvogodišnje zadržavanje pasoša predstavljalo povredu prava na slobodu kretanja.

C. Zabrana mučenja i nehumanog ili ponižavajućeg postupanja - član 3 Konvencije

U predmetu *Cenbauer protiv Hrvatske*⁵⁸, Europski sud se suglasio sa prijedlogom da u 2004. godini razmotri jesu li zatvorski uvjeti u Državnom zatvoru u Lepoglavi dostigli onu točku na kojoj se može govoriti o nečovječnom i ponižavajućem postupanju, na što je već ranije ukazano u predmetu *Benzan protiv Hrvatske*⁵⁹ koji je razriješen mirnom nagodbom 2002. godine.

IV. USTAVNI SUD KAO UČINKOVIT DOMAĆI PRAVNI LIJEK - ČLANAK 13 KONVENCIJE

Brojne odluke Europskog suda razmatraju pitanje postoje li u Hrvatskoj učinkovita domaća pravna sredstva, a posebno može li Ustavni sud na odgovarajući način ispuniti takvu svoju ulogu. Nedavne promjene u praksi Ustavnog suda navode nas na pomisao da on sve više i više služi kao učinkovito domaće pravno sredstvo, posebno u predmetima koji se odnose na pravo na pravično suđenje. Međutim, Europski sud i dalje nastavlja razmatrati pritužbe bez da prethodno traži da se predmet razmotri na Ustavnom sudu, ostavljajući otvorenim pitanje predstavlja li Ustavni sud učinkovito pravno sredstvo u čitavom nizu povreda ljudskih prava.⁶⁰ Nadalje, Europski sud je u nekoliko navrata ustanovio da će Ustavni sud biti učinkovito domaće pravno sredstvo tek u budućnosti. Stoga presude protiv Hrvatske po istim predmetima mogu biti donošene i u budućnosti,

---

⁵⁸ 73786/01.

⁵⁹ 62912/00.

⁶⁰ Europska komisija također je izrazila sličnu zabrinutost u svom mišljenju (avis) 2004. godine, povodom hrvatske molbe za prijem u članstvo Europske zajednice. "Pred Europskim sudom je veliki broj postupaka koji se vode protiv Hrvatske. Čini se da ti slučajevi odražavaju (i) proceduralne probleme koji postoje u hrvatskom pravosuđu, uključujući i granice do kojih Ustavni sud može djelovati kao učinkovito domaće pravno sredstvo u pitanjima ljudskih prava i (ili) trajnu zabrinutost zbog kršenja ljudskih prava, kad je u pitanju određeno zakonodavstvo, posebno u domeni zakona koji reguliraju pitanja vlasništva u vrijeme rata".

sve do onog trenutka kad Europski sud jednom završi razmatranje svih podnesaka koji su u sud stigli prije nego što je Ustavni sud promijenio svoju praksu. Obzirom na to da statut Ustavnog suda ograničava njegove mogućnosti da se pozabavi svim aspektima Konvencije, potrebno je izvršiti ponovnu procjenu kako bi se osiguralo da Ustavni sud bude nadležan za slučajeve povreda ljudskih prava bez ikakvih ograničenja.⁶¹ Ustavni sud je nedavno ukazao na nagli porast broja tužbi, čime je ugrožena njegova sposobnost da u razumnom roku posluži kao učinkovito domaće pravno sredstvo.⁶² Nedavna presuda Europskog suda u predmetu *Pitra protiv Hrvatske*, kojom je utvrđeno da je upravo Ustavni sud bio razlogom neopravdanog odugovlačenja sudskog postupka samo potvrđuje ove bojazni.⁶³

Kao što je već rečeno, Europski sud je donio oko 60 odluka (i presuda i mirnih nagodbi) u vezi sa povredama prava na dostupnost sudova, a do kojih je došlo zbog dvaju zakona kojima su prekinuti već započeti sudski postupci (vidjeti poglavlje II.A). Ove tužbe u vezi prava na pravično suđenje generirale su drugu vrstu prigovora, poput onih u predmetima *Plavšić protiv Hrvatske*, *Bubaš protiv Hrvatske* i *Grubišić protiv Hrvatske*⁶⁴, u kojima podnositelji prigovora tvrde da je Hrvatska povrijedila članak 13 Konvencije, uslijed izostanka domaćeg pravnog sredstva kojim bi se osporila nedostupnost sudova.⁶⁵

---

⁶¹ U čitavom nizu svojih neobjavljenih odluka, Ustavni sud je također morao priznati svoju nenadležnost u razmatranju Ustavnog zakona o Ustavnom sudu. Vidjeti, na primjer, U-I-597/1995, U-I-622/1997, U-I-1231/1997, U-I-349/1998, U-I-503/1998, U-I-387/1999, U-I-921/1999, U-I-947/1999, U-I-699/2000, te U-I-778/2002. Članak 62 i članak 63 tog Zakona spominju nadležnost suda u pitanjima pritužbi pojedinaca, dok poglavlje IV regulira nadležnost suda po pitanju ustavnosti zakona i drugih propisa.

⁶² Ustavni je sud označio nekoliko razloga za ovakav porast te je predložio niz reformi. Najveći uzrok povećanja broja tužbi jest sporost nižih sudova. Ustavni je sud predložio Saboru da izmjenama Zakona o sudovima na niže sudove prenese njegovu nadležnost u utvrđivanju neopravdanog zavlčenja sudskih postupaka. Pored toga, Ustavni sud predlaže i odgovarajuće izmjene Ustavnog zakona o Ustavnom sudu, kojima bi se specificiralo da će Ustavni sud biti nadležan samo u onim slučajevima u kojima su prethodno iscrpljena sva ostala pravna sredstva. Ustavni sud je primijetio da su striktna ograničenja nadležnosti Vrhovnog suda znatno pridonijela povećanju broja stranaka u sporu koje same sebe zastupaju i koje pomoć traže na Ustavnom sudu. Ustavni je sud preporučio Saboru da donese izmjene i dopune Zakona o parničnom postupku kojima bi se proširila nadležnost Vrhovnog suda, kako bi ovaj mogao razmatrati i takve predmete, čime bi mu se omogućilo da uskladi odluke nižih sudova. Kao treći razlog povećanja broja predmeta Ustavni sud navodi propuste vladinih tijela da donesu propise u roku koji im je propisao Sabor nakon što su zakoni izglasani. U-X-835/2005 od 24. veljače 2005. godine (Narodne novine 30/05).

⁶³ Pored toga, Ustavni se sud suočava sa znatnim odugovlačenjem u donošenju nekih odluka u slučajevima osporavanja ustavnosti koje Europski sud u načelu ne razmatra jer se tu ne radi o pojedinačnim žalbama. Na primjer, krajem ožujka 2005. godine, Ustavni je sud odbacio dva osporavanja vladinih uredbi kojima je 1999. godina određena kao krajnji rok za konvalidaciju radnog staža i mirovina, nakon što je čitav predmet ležao neriješen gotovo četiri godine. Vidjeti U-II-1488/2001, U-II-1623/2001 (neobjavljeno).

⁶⁴ 13862/03, 15308/02 i 15112/02.

⁶⁵ Ovi su slučajevi zaključeni mirnom nagodbom u listopadu 2004. godine.

Europski sud je 2003. godine u predmetu *Crnojević protiv Hrvatske* odlučio da ustavna tužba kojom se osporava zakon ne predstavlja pravno sredstvo koje bi se trebalo iscrpiti kako bi se zadovoljili zahtjevi o nadležnosti Europskog suda.⁶⁶

U predmetu *Pikić protiv Hrvatske* Europski sud je u siječnju 2005. godine zaključio da bi se Ustavni sud mogao smatrati učinkovitim domaćim pravnim sredstvom u slučajevima žalbi na nemogućnost pristupa sudovima koje svakako treba iscrpiti prije obraćanja Europskom sudu. Međutim, Europski sud je specificirao da je Ustavni sud odigrao ulogu učinkovitog domaćeg pravnog sredstva samo u onim predmetima koji su Europskom sudu podneseni poslije 24. ožujka 2004. godine, datuma kada je Ustavni sud objavio svoju prvu odluku o opravdanosti takve tužbe. (Vidjeti poglavlje II.A). Naprotiv, u slučaju *Pikić*, tuža je bila dvije godine u postupku pred Europskim sudom prije nego što je Ustavni sud donio svoju odluku, a Europski sudje utvrdio „da se od žalitelja nije moglo očekivati da podnese takvu tužbu koja mu u to vrijeme nije pružala nikakve izgleda na uspjeh“. Stoga je Europski sud zaključio da ne postoje „posebne okolnosti“ koje bi opravdavale retroaktivno nametanje zahtjeva za iscrpljivanjem svih domaćih pravnih sredstava. Europski sud je na sličan način odlučio i u četiri druga predmeta u proljeće 2005. godine. U svibnju 2005. godine, Europski sud se suglasio razmotriti slučaj *Andrić protiv Hrvatske* u kojem je, za razliku od prethodnih slučajeva, žalitelj izgleda zaista pokušao iscrpiti sva domaća pravna sredstva te da je njegova žalba, u kojoj tvrdi da mu nije omogućen pristup domaćem sudu, izgleda u postupku pred Ustavnim sudom.

U svibnju 2005. godine Europski sud je u predmetu *Debelić protiv Hrvatske* ustanovio da Ustavni sud ne predstavlja učinkovito domaće pravno sredstvo, obzirom na dugotrajnost sudskog postupka u okončanim slučajevima, mada je Ustavni sud nedavno promijenio svoju praksu. Europski sud je utvrdio da odbijanje žalbe od strane Ustavnog suda, a da prethodno uopće nije razmatrao tvrdnju o neopravdanom odugovlačenju postupka pod izgovorom da je taj slučaj već okončan, predstavlja povredu članka 13. Europski sud je

---

⁶⁶ Europski sud je odbacio vladin argument da žalbu treba odbiti jer podnositelj nije podnio ustavnu tužbu za osporavanje legislative. Europski sud je primijetio da Ustavni sud još nije donio odluku po sličnim predmetima u postupku, te da apstraktni prijedlozi za raspravu o ustavnosti ne bi predstavljali pojedinačna pravna sredstva protiv navodne nedostupnosti suda.

smatrao da je žalitelj mogao „očekivati da će se Ustavni sud pozabaviti suštinom njegove ustavne žalbe, ali da to ovaj ipak nije učinio.“⁶⁷

Slijedeći istu logiku, Europski sud je 2003. godine, u predmetu *Pibernik protiv Hrvatske* odlučio da podnositelji prigovora nisu morali iscrpiti sva domaća pravna sredstva jer Hrvatska nije bila u stanju utvrditi je li Ustavni sud spreman donijeti odluku o žalbama koje postavljaju pitanje neizvršenja sudskih odluka. Nadalje, Europski sud je 2004. godine, u predmetima *Kostić protiv Hrvatske* i *Kvartuč protiv Hrvatske*, ponovo zauzeo stav da se podnositelji prigovora zbog neizvršavanja sudskih odluka ne moraju obraćati Ustavnom sudu jer se on ne može smatrati učinkovitim pravnim sredstvom.

Imajući na umu izmijenjenu praksu Ustavnog suda od listopada 2004. godine i veljače 2005. godine (poglavlje II.C), može se predvidjeti da će Europski sud ubuduće donositi odluke koje će potvrditi da Ustavni sud predstavlja učinkovito domaće pravno sredstvo po pitanjima neopravdanog odugovlačenja sa izvršenjem pravomoćnih sudskih presuda. U predmetu *Mužević protiv Hrvatske*, koji je Europski sud u studenom 2004. godine stavio u stanje mirovanja u očekivanju Vladinog očitovanja, Europski sud je citirao prethodnu praksu Ustavnog suda po kojoj je ovaj sve tužbe protiv neizvršavanja sudskih presuda proglašavao neprihvatljivima. Ostaje da se vidi da li će Europski sud nastaviti primjenjivati zahtjev za iscrpljivanjem svih pravnih sredstava i na one podneske koji su Europskom sudu dostavljeni nakon listopada 2004. i veljače 2005. godine, ili će pronalaziti posebne okolnosti koje jamče retroaktivnu primjenu zahtjeva za iscrpljivanjem pravnih sredstava.

U studenom 2004. godine, Europski sud je odložio raspravu o žalbi u predmetu *Božić protiv Hrvatske* u očekivanju očitovanja hrvatske Vlade, a u kojoj se podnositelj žali da domaća pravna sredstva nisu mogla utjecati na skraćivanje neopravdano dugotrajnog upravnog postupka. Misija primjećuje da statut Ustavnog suda spominje samo onu nadležnost suda koja se odnosi na razmatranje prigovora na predugačke *sudske* sporove.⁶⁸ Svojim negativnim implikacijama, eksplicitno navođenje sudskih postupaka moglo bi spriječiti Ustavni sud u razmatranju žalbi koje se odnose na upravne sporove, čime bi sam sebe učinio neučinkovitim pravnim sredstvom.

---

⁶⁷ Para. 45.

⁶⁸ Vidjeti Aneks 2 u kojem se analizira tekst članka 63 Ustavnog zakona o Ustavnom sudu i u kojem je specificirana nadležnost Ustavnog suda u predmetima koji se odnose na duljinu sudskih postupaka.

U predmetu *Cenbauer protiv Hrvatske* Europski sud je ustanovio da ni hrvatska državna uprava ni hrvatsko sudstvo ne predstavljaju učinkovito pravno sredstvo kada je riječ o prigovorima koji se odnose na opće uvjete koji vladaju u hrvatskim zatvorima. Europski sud je utvrdio da, između ostalog, nije bilo mogućnosti za podnošenje ustavne tužbe jer statut Ustavnog suda kaže da se pred tim tijelom razmatraju samo tužbe protiv odluka.

U svibnju 2005. godine Europski sud je u predmetu *Radanović protiv Hrvatske* pristao utvrditi da li je postojao učinkovit pravni lijek u slučaju u kojem je žaliteljica sedam godina pokušavala doći do svoje imovine koju je Vlada dodijelila na privremeno korištenje, a da pri tome hrvatske vlasti nijednom svojom odlukom nisu priznale da je došlo do povrede prava na mirno uživanje vlasništva, a plan naknade za korištenje njene imovine od strane Vlade nije pokrivaio razdoblje prije studenog 2002. godine.

Ustavni sud otvoreno je pokazao svoje opredjeljenje kada se odlučio za razmatranje zakonitosti pojedinačne primjene zakona, umjesto da se opredijelio za razmatranje ustavnosti zakona kao takvih, čak i onda kada je o konkretnom slučaju svoju odluku već bio donio Europski sud. Dakle, premda je u ožujku 2004. godine Ustavni sud utvrdio da je prekidanje sudskih postupaka shodno zakonu iz 1996. godine predstavljalo povredu nekoliko aspekata prava na pravično suđenje, on se ipak nije odlučio na razmatranje ustavnosti samog zakona. (Vidjeti poglavlje II.A).

Ustavni sud također je učinio vidljivim obrazac po kojem se legislativa sve rjeđe razmatra pod izgovorom da ustavno pitanje više nije sporno stoga što je Sabor usvojio novu legislativu, pa čak i kad se radi o retroaktivnoj primjeni izmijenjenih pravnih standarda.⁶⁹ Na primjer, Ustavni sud je odbio razmatrati Vladin plan za povrat privatnog vlasništva koje je dodijeljeno na korištenje trećim osobama za vrijeme trajanja sukoba devedesetih godina prošlog stoljeća, navodeći kao razlog svoju nenadležnost, nakon što je Sabor opozvao ovaj plan i zamijenio ga drugim zakonima.⁷⁰ U svibnju 2005. godine,

---

⁶⁹ Ustavni je sud nadležan za razmatranje zakonskih rješenja u domeni ljudskih prava čak i onda kada su ta zakonska rješenja poništena za vrijeme dok se žalba rješava pred sudom (članak 56 i članak 57 Ustavnog zakona o Ustavnom sudu). Ova je nadležnost važna ako znamo da opoziv zakona ne mora značiti i poništenje njegovih učinaka.

⁷⁰ Krajem 2002. godine sud je odbacio pet prijedloga koji su osporavali takozvani "Program povrata", a koji su bili u postupku najmanje tri godine nakon usvajanja izmjena i dopuna Zakona o područjima od posebne državne skrbi kojim su opozvani pojedini dijelovi Programa povrata koji su se odnosili na povrat oduzetog vlasništva. Vidjeti U-I-10247/1999 i ostali, od 18. prosinca 2002. godine (neobjavljeno) Ostali primjeri uključuju: krajem 1998. godine Ustavni je sud odbacio zahtjev za ponovno razmatranje zakona iz 1995. godine kojim se, na vojnom akcijom oslobođenoj hrvatskom području u kolovozu 1995. godine, u roku od

Europski sud je po predmetu *Radanović protiv Hrvatske* pristao razmotriti cjelokupan Vladin plan koji u Hrvatskoj nikada nije razmatran sa aspekta ljudskih prava. (vidjeti poglavlje III.A). Ne donoseći odluku pri svim ovim osporavanjima zakona, Ustavni je sud ocjenu ustavnosti pojedinih aspekata prepustio Saboru,⁷¹ a rezultat svega je da oni koji se žale na povrede ljudskih prava pomoć moraju potražiti kod Europskog suda.

Sumnje koje se odnose na sposobnost Ustavnog suda da predstavlja učinkovito domaće pravno sredstvo pojačane su i činjenicom da neki sudovi i upravni organi ne poštuju odluke Ustavnog suda. Rezultat toga su višestruke odluke Ustavnog suda po istim ustavnim pitanjima. Na primjer, Upravni je sud eksplicite naveo u najmanje dva navrata da je zanemario zaključke Ustavnog suda, te da će svoje odluke donijeti „neovisno o pravnom mišljenju Ustavnog suda“.⁷² Ustavni je sud dva puta poništio odluku Odvjetničke komore, kojom je odvjetniku srpske nacionalnosti poricano pravo na članstvo u Komori zato što je u periodu 1991-1992 šest mjeseci boravio u Mađarskoj.⁷³ Nekoliko je puta, od 1999. godine naovamo, Ustavni sud donio odluku da stanarsko pravo može prestati važiti na temelju članka 102.a Zakona o stambenim odnosima samo zbog učešća u antidržavnim aktivnostima i samo ukoliko za tako nešto postoji kaznena presuda.⁷⁴ Unatoč tome, državni odvjetnici i dalje inzistiraju na ukidanju stanarskih prava iako kaznene presude nema. Slično je bilo i sa razmatranjem određenih odredbi Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, od 1997. godine naovamo, za koje je Ustavni sud u apstraktnoj raspravi utvrdio da su neustavni; Ustavni je sud donio najmanje

---

90 dana *ex lege* ukida stanarsko pravo, a sve zbog donošenja novog zakona u Saboru 1998. godine. Vidjeti U-I-1270/1997, od 7. listopada 1998. godine (neobjavljeno). Krajem 2003. godine Ustavni sud je odbacio zahtjev za preispitivanje zakona iz 1996. godine kojim su prekinuti svi neriješeni sudski postupci kojima se tražila naknada šteta nastalih uslijed terorističkih aktivnosti, a sve zato što Sabor donio novi zakon 2003. godine. Vidjeti U-I-73/1996 i ostali, od 17. prosinca 2003. godine (neobjavljeno).

⁷¹ Ustavni je sud odlučio ne upuštati se u ocjenu ustavnosti samododijeljene nadležnosti Sabora koji je da svoje "autentično tumačenje" zakona, nalazeći budući da Ustav Saboru daje pravo da usvaja zakone, to obuhvaća i samododijeljenu ovlast tog tijela da donosi autentična tumačenja zakona. U-II-1265/2000, od 28. rujna 2004. godine (neobjavljeno).

⁷² U-III-3510/2003, od 22. siječnja 2004. godine (Narodne novine 12/04) i U-III-3510/2003, od 22. siječnja 2004. godine (Narodne novine 12/04)

⁷³ U-III-706/2003 od 8. srpnja 2003. godine (Narodne novine 120/03) i U-IIIB-1005/2003 od 8. srpnja 2004. godine (Narodne novine 96/04).

⁷⁴ U-III-326/1995, od 24. veljače 1999. godine, U-III-435/00 (Narodne novine 56/00), U-III-457/00 (Narodne novine 131/00).

devet identičnih odluka u pojedinim slučajevima koji uključuju Ministarstvo obrane, zastupano po državnom odvjetniku.⁷⁵

Ustavni sud je u studenom 2000. godine presudio da Upravni sud nije sud sa potpunom nadležnošću u skladu sa zahtjevima članka 6 § 1 Konvencije.⁷⁶ Ustavni je sud posebno prigovorio ograničenoj sposobnosti Upravnog suda da utvrdi činjenice i samostalno vodi postupke.⁷⁷ Gotovo pet godina nakon presude Ustavnog suda ni Vlada niti Sabor nisu pokrenuli ili usvojili reformske mjere kao odgovor na ovu presudu, a ovo pitanje nije spomenuto ni u planovima reforme pravosuđa koje je pripremilo Ministarstvo pravosuđa.

---

⁷⁵ U-I-697/1995 od 29. siječnja 1997. (Narodne novine 11/97). Vidjeti također U-III/731/1994, od 22. travnja 1997 (Narodne novine 53/97), U-II/1341/1997, od 22. travnja 1998 (Narodne novine 66/98), U-III-839/2000, od 18. prosinca 2000., U-III-88/2001, od 10. listopada 2002. (Narodne novine 125/02), U-III-261/2000, od 19. veljače 2003. (Narodne novine 34/03), U-III-86/2001, od 6. ožujka 2003. (Narodne novine 159/03), U-III-754/2000 (Narodne novine 171/03), U-III-279/2000, od 17. ožujka 2004. i U-III/84/2001, od 7. srpnja 2004. (Narodne novine 109/04).

⁷⁶ Vidjeti U-I-745/1999, od 8. studenog 2000. (Narodne novine 112/00).

⁷⁷ Hrvatska je izrazila svoje rezerve spram odredbi Konvencije koje se odnose na javne rasprave koje se jamče člankom 6 § 1 u slučajevima u kojima Upravni sud odlučuje o zakonitosti pojedinačnih akata upravnih organa. U takvim slučajevima Upravni sud obično svoje odluke donosi na zatvorenim sjednicama.

V. Preporuke

U svom prvom izvještaju koji je Odboru za ljudska prava i nacionalne manjine hrvatskog Sabora podnio voditelj Misije 2. lipnja 2004. godine, Misija je predložila niz preporuka, a Odbor je većinu njih i usvojio. Odbor je također usvojio i dodatne preporuke. Evo preporuka Odbora:

- Utvrditi da li nadležnost Ustavnog suda omogućava Ustavnom sudu da vrši zadaću učinkovitog pravnog sredstva u zaštiti ljudskih prava i da pri tome posebnu pažnju poklanja aspektima pravičnog suđenja;
- Provesti opsežno razmatranje statuta koji regulira nadležnost Ustavnog suda i odgovarajuće legislative, te poduzeti potrebne mjere koje će omogućiti Ustavnom sudu praćenje svih standarda ljudskih prava i vršenje funkcije učinkovitog domaćeg pravnog sredstva u skladu s Konvencijom;
- Razmotriti zakonsku regulativu primjenjivu na Upravni sud u svjetlu odluke Ustavnog suda iz mjeseca studenog 2000. godine, s posebnim osvrtom na reformu Upravnog suda kojom će se osigurati pružanje jamstava za ustavna i pravična suđenja;
- Odbor poziva državnog predstavnika pri Europskom sudu da periodično izvještava o stanju predmeta na Europskom sudu koji se odnose na Hrvatsku, te da procijeni je li potrebna zakonodavna intervencija kako bi se razriješila pitanja koja proistječu iz slučajeva koje razmatra Europski sud.
- Odbor je također odlučio da se sljedeći sastanak na temu hrvatskih predmeta pred Europskim sudom održi u roku od 12 mjeseci (srpanj 2005).

Pored toga, Misija hrvatskim vlastima predlaže i sljedeće:

- razmotriti Zakon o terorističkim aktima, obzirom na njegovu (ne)usklađenost sa standardima navedenim u Konvenciji i načelima Europskog suda;
- istaknuti potrebu da se zakonodavna i izvršna tijela vlasti u potpunosti povinuju odlukama Ustavnog suda te poduzeti korake da se u red dovedu one instance gdje to još nije učinjeno ili gdje se i dalje radi suprotno odlukama Ustavnog suda;
- energično nastaviti sa naporima uložnim u reformu pravosuđa i državne uprave, kako bi se osiguralo funkcioniranje sustava u skladu sa standardima navedenim u Konvenciji, posebno kada je riječ o trajanju sudskih postupaka i izvršenju sudskih odluka, kao i o rasterećenju sudaca kada je riječ o zadacima vezanim za raspisivanje i održavanje izbora;
- razmotriti specifične reformske mjere za Vrhovni sud i Ustavni sud, kako bi se smanjio broj predmeta koji čekaju na rješenje, uključujući razmatranje reformskih mjera predloženih u izvještaju Ustavnog suda iz veljače 2005. godine.

Aneks 1: Slučajevi protiv Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava – statistički podaci s krajem srpnja 2005.

Ukupni broj slučajeva 157:

Presude	41
- povrede	40
- nije bilo povrede	1
Mirna nagodba	57
- prihvaćena	25
- odgođena	14
- samo odluka	18
Dopuštenost zahtjeva i očekivane odluke u meritumu	4
Odložene odluke o dopuštenosti zahtjeva	7
Podnesci proglašeni nedopuštenima	45
Povućeni podnesci/bez odluke Europskog suda	3
Ukupan broj slučajeva	157

Dosuđene štete / troškovi	EUR
Materijalne štete	18.250
Nematerijalne štete	167.770
Kombinirane materijalne i nematerijalne štete	2.670
Troškovi i takse	19.823
Mirne nagodbe	353.760
Ukupno dosuđen iznos	562.265

Aneks 2: **Odabrani članci Ustavnog zakona o Ustavnom sudu**

<i>Ustavni zakon o Ustavnom sudu 1999</i>	<i>Ustavni zakon o Ustavnom sudu 2002</i>
<p>Članak 26 SUKOB INTERESA <i>(6) Sudac Ustavnog suda ne može se suzdržati od glasanja, osim u slučaju kada je sudjelovao u usvajanju zakona ili donošenju odluke po kojoj Sud mora presuditi.</i></p>	<p>Članak 27 SUKOB INTERESA <i>(6) Sudac Ustavnog suda ne može se suzdržati od glasanja, osim ako je sudjelovao u donošenju zakona, nekog drugog propisa ili odluke koja je predmet razmatranja i odluke Suda.</i></p>
	<p>Članak 56 RAZMATRANJE USTAVNOSTI I ZAKONITOSTI ZAKONA I DRUGIH PROPISA KOJI SU VAN ZAKONSKE SNAGE <i>(1) Ustavni sud može razmatrati ustavnost zakona, i ustavnost i zakonitost nekog drugog propisa, ili njegovih pojedinih odredaba, iako isti više nije na snazi, ukoliko između datuma kada je isti prestao važiti i datuma kada je podnesen zahtjev ili prijedlog za iniciranje postupka nije proteklo više od godinu dana.</i> <i>(2) Ukoliko tijekom postupka Sud ustanovi da zakonski akt iz paragrafa 1 ovog člana nije u skladu s Ustavom ili zakonom, Ustavni će sud donijeti odluku kojom se objavljuje neustavnost zakona, ili neustavnost i nezakonitost nekog drugog propisa ili neke druge odredbe.</i> <i>(3) U slučaju iz paragrafa 2 ovog člana, primijenit će se odredbe člana 58 i člana 59 ovog Ustavnog zakona.</i></p>
<p>Članak 55 RAZMATRANJE USTAVNOSTI PONIŠTENIH ILI IZMIJENJENIH ZAKONA I OSTALIH PROPISA <i>(1) U slučaju kada postupak razmatranja ustavnosti zakona, u odnosu na ustavnost i zakonitost nekog drugog propisa, započne pred Ustavnim sudom, a nadležno tijelo ga poništi ili izmijeni, u odnosu na drugi propis, a prije nego što je postupak pred Ustavnim sudom okončan, Ustavni će sud završiti započeti postupak.</i> <i>(2) U slučaju kada se utvrdi neustavnost poništenog ili izmijenjenog zakona, u odnosu na neustavnost ili nezakonitost drugog propisa spomenutog u poglavlju (1) ovog člana, Ustavni će sud donijeti odluku o njegovoj neustavnosti ili nezakonitosti, nakon čega će svatko čije je pravo povrijeđeno konačnim individualnim aktom temeljenim na poništenom ili izmijenjenom zakonu ili drugom propisu imati pravo zahtijevati od nadležnog tijela da izmijeni ovaj individualni akt analognom primjenom odredaba člana 56 ovog Ustavnog zakona.</i></p>	<p>Članak 57 RAZMATRANJE USTAVNOSTI PONIŠTENIH ILI IZMIJENJENIH ZAKONA I OSTALIH PROPISA <i>(1) U slučaju kada postupak razmatranja ustavnosti zakona, u odnosu na ustavnost i zakonitost drugog propisa, započne pred Ustavnim sudom, a nadležno tijelo poništi ili izmijeni rečeni zakon, u odnosu na drugi propis, prije nego što je postupak pred Ustavnim sudom okončan, Ustavni će sud završiti započeti postupak.</i> <i>(2) U slučaju kada se utvrdi neustavnost poništenog ili izmijenjenog zakona, u odnosu na neustavnost ili nezakonitost drugog propisa spomenutog u poglavlju (1) ovog člana, Ustavni će sud donijeti odluku o njegovoj neustavnosti ili nezakonitosti, nakon čega će svatko čije je pravo povrijeđeno konačnim individualnim aktom temeljenim na poništenom ili izmijenjenom zakonu ili drugom propisu imati pravo zahtijevati od nadležnog tijela da izmijeni ovaj individualni akt analognom primjenom odredaba člana 58 ovog Ustavnog zakona.</i></p>
<p>Članak 59 USTAVNA ŽALBA <i>(1) Svaki pojedinac ili pravna osoba može Ustavnom sudu predati Ustavnu žalbu ukoliko smatra da su mu odlukom sudskog ili upravnog</i></p>	<p>Članak 59 USTAVNA ŽALBA <i>(1) Svatko ima pravo podnijeti ustavnu tužbu Ustavnom sudu ako smatra da su mu pojedinim aktom državnog tijela, organa lokalne i regionalne</i></p>

<p>organa ili drugog nekog tijela državne vlasti povrijeđena neka od ljudskih prava i sloboda (u daljnjem tekstu: ustavna prava) zajamčena Ustavom.</p> <p>(2) Ako postoji neko drugo pravno sredstvo protiv povrede ustavnih prava, ustavna žalba može se podnijeti samo ako su sva druga pravna sredstva prethodno iscrpljena.</p> <p>(3) U stvarima za koje je predviđen upravni postupak, koji odgovara reviziji građanskog ili vanparničnog spora, sva pravna sredstva su iscrpljena nakon donošenja odluke o tim pravnim sredstvima.</p> <p>(4) ...</p>	<p>samouprave ili pravne osobe sa javnim ovlaštenjima, koja odlučuje o njegovim pravima i obvezama, ili sumnjama ili optužbama za činjene kaznenog djela, povrijeđena ljudska prava ili osnovne slobode zajamčene Ustavom, ili njegovo pravo na lokalnu ili regionalnu samoupravu zajamčenu Ustavom (u daljnjem tekstu: ustavno pravo).</p> <p>(2) Ako postoji neko drugo pravno sredstvo protiv povrede ustavnih prava, ustavna žalba može se podnijeti samo ako su sva druga pravna sredstva prethodno iscrpljena.</p> <p>(3) U stvarima za koje je predviđen upravni postupak, koji odgovara reviziji građanskog ili vanparničnog spora, sva pravna sredstva su iscrpljena nakon donošenja odluke o tim pravnim sredstvima.</p>
<p>Članak 59 § 4 USTAVNA ŽALBA ZBOG PREKOMJERNOG TRAJANJA SUDSKOG POSTUPKA</p> <p>(4) Ustavni sud može u izuzetnim slučajevima ispitati ustavnu žalbu prije nego što su iscrpljena sva ostala pravna sredstva, ako se uvjeri da je sporni čin, ili izostanak djelotvornosti u razumnom roku, u znatnoj mjeri povrijedio ustavna prava i slobode stranke u sporu i da, ukoliko ne djeluje, stranka može pretrpjeti ozbiljne i nepopravljive posljedice</p>	<p>Članak 63 USTAVNA ŽALBA ZBOG PREKOMJERNOG TRAJANJA SUDSKOG POSTUPKA</p> <p>(1) Ustavni će sud pokrenuti postupak kao odgovor na ustavnu tužbu čak i prije nego što su iscrpljena sva druga pravna sredstva, u slučajevima kada sud pravde u razumnom roku ne donese odluku o pravima i obvezama stranke, ili o sumnjama ili optužbama za kazneno djelo, ili u slučajevima kada sporni individualni čin znatno povrijedi ustavna prava i kada je savršeno jasno da može doći do ozbiljnih i nepopravljivih posljedica po podnositelja žalbe ako se ne pokrene postupak pred Ustavnim sudom.</p> <p>(2) Ako se donese odluka da se ustavna žalba prihvaća zbog nedonošenja pravovremene odluke iz paragrafa 1 ovog člana, Ustavni će sud odrediti rok nadležnom sudu pravde do kojeg taj sud mora donijeti meritornu odluku o pravima i obvezama podnositelja žalbe, ili o sumnjama ili optužbama kojima ga se tereti. Ovaj rok za donošenje presude počinje teći dan nakon objave odluke Ustavnog suda u Narodnim novinama.</p> <p>(3) U odluci iz paragrafa 1 ovog člana, Ustavni će sud utvrditi odgovarajuću naknadu koja će biti isplaćena podnositelju žalbe zbog povrede njegovih ustavnih prava, a koje je počinio sud pravde tako što je propustio donijeti presudu u razumnom roku o njegovim pravima i obvezama, ili o sumnjama ili optužbama za počinjeno kazneno djelo. Naknada će biti isplaćena iz državnog proračuna u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva za isplatu.</p>

Aneks 3: Odabrani članci Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i njenih Protokola

Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i Protokol br. 1, Protokol br. 4 Konvencije
Članak 3 – ZABRANA MUČENJA Nitko se ne smije podvrgnuti mučenju ni nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni. .
Članak 6. – PRAVO NA POŠTENO SUDENJE 1. Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ili u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj. Presuda se mora izreći javno, ali se sredstva priopćavanja i javnost mogu isključiti iz cijele rasprave ili njezinog dijela zbog razloga koji su nužni u demokratskom društvu radi interesa morala, javnog reda ili državne sigurnosti, kad interesi maloljetnika ili privatnog života stranaka to traže, ili u opsegu koji je po mišljenju suda bezuvjetno potreban u posebnim okolnostima gdje bi javnost mogla biti štetna za interes pravde. 2. Svatko optužen za kazneno djelo smatrat će se nevinim sve dok mu se ne dokaže krivnja u skladu sa zakonom. 3. Svatko optužen za kazneno djelo ima najmanje sljedeća prava: a) da u najkraćem roku bude obaviješten, potanko i na jeziku koji razumije, o prirodi i razlozima optužbe koja se podiže protiv njega; b) da ima odgovarajuće vrijeme i mogućnost za pripremu svoje obrane; c) da se brani sam ili uz branitelja po vlastitom izboru, a ako nema dovoljno sredstava platiti branitelja, ima pravo na besplatnog branitelja, kad to nalažu interesi pravde; d) da ispituje ili dade ispitati svjedoke optužbe i da se osigura prisustvo i ispitivanje svjedoka obrane pod istim uvjetima kao i svjedoka optužbe; e) besplatnu pomoć tumača ako ne razumije ili ne govori jezik koji se upotrebljava u sudu.
Članak 8. – PRAVO NA POŠTIVANJE PRIVATNOG I OBITELJSKOG ŽIVOTA 1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja. 2. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.
Članak 13. – PRAVO NA DJELOTVORAN PRAVNI LIJEK Svatko čija su prava i slobode koje su priznate u ovoj Konvenciji povrijeđene ima pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim državnim tijelom čak i u slučaju kad su povredu počinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu.
Protokol br. 1 Konvencije, članak 1 – ZAŠTITA VLASNIŠTVA Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnoga prava. Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.
Protokol br. 4 Konvencije, članak 2 – SLOBODA KRETANJA 1. Svatko tko se zakonito nalazi na području neke države ima pravo na slobodu kretanja i slobodni izbor svojega boravišta na tom području. 2. Svatko je slobodan napustiti bilo koju zemlju, uključujući i svoju vlastitu. 3. Ne mogu se postavljati nikakva ograničenja ostvarivanju tih prava, osim ona koja su u skladu sa zakonom i koja su u demokratskom društvu nužna radi interesa državne sigurnosti ili javnog reda i mira, za održavanje javnog poretka, radi sprječavanja zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i

sloboda drugih.

4. Prava utvrđena u stavku 1. mogu također biti podvrgnuta, u određenim dijelovima područja, ograničenjima utvrđenima u skladu sa zakonom i koja su opravdana zaštitom javnog interesa u demokratskom društvu.